

I. N. J.

DISPUTATIO PHILOSOPHICA

De

RÆDICAMENTIS
S E O R S I M

DEO OPTIMO ADJUTORE

*approbante Amplissima Facultate Philosoph.
in Regia Academia Aboënsi, publica
ventilationi submissa,*

PRÆSIDE

J. JACOB FLACH-
SENIO, Metaph. & Log.
Prof. Ord.

RESPOND.

ISRAELE DYNÆSIO

S. R. M.^{tis} Alumno.

In Acad. Audit. Maximo

ad diem 31. Maij cl^o lxxxiij.

ABOÆ,

Excusa à PETRO HANSONIO

*Virū Reverendā dignitate & eruditione,
spectatissimo, nec non multijugā do-
ctrinā Præclarissimū:*

DN. PETRO Bång/ S. S. Theologia
Doctōri Excellentissimo, ejusdemq; facul-
tatis in Regia hac Academia Aboënsi, Professōri per-
eximio, Ecclesiæ Marianæ Pastōri attentissimo, utri-
usq; Consistorij Assessorij gravissimo, Mecænati, Ho-
vergetæ & Præceptorij, ac studiorum suorum promo-
tori certissimo, æterna animi reverentia devenerādo.

DN. PETRO ERICI Gers/ Acade-
miæ Aboënsis Quæstōri accuratissimo,
fautōri & promotōri optimo, quovis tempore per-
petuo animi obsequio honorando.

DN. M. MARTINO MILTOPÆO,
in Regia hac Academia, Eloquentiæ Pro-
fessōri celeberrimo, nec non Pastōri in p̄s̄tis digni-
simo, utriusq; Consistorij Assessorij dexterrimo
& p. r. Facultatis Philosophicæ Decano spectabili
promotōri ac præceptorij jugi observantiæ & hono-
ris cultu prosequendo.

DN. M. PETRO LAURBECCHIO
in prædicta Academia Poëseos Professōri celeberrimo,
præceptorij & promotōri ut indubitatissimo, ita
sincero cordis affectu perpetim colendo.

DN. M. JOHANNI FLACHSENIO
in Regia hac universitate Mathematicum professori
percelebri, fautōri & promotōri certissimo & præce-
ptōri fidelissimo, singulari honore & pio obsequio
suspiciendo.

Mecænatibus, Patronis, Promotoribus & Præceptoribus, submisit & perofficiose deveni-
randis, Disputationem hanc in debitæ obser-
vantia & gratitudinis declarationē cum de-
votā felicitatis exoptatione cōsecrat & offert

RESPONDENS.

non de ijs quæ attribuuntur generi *prout reperitur in inferioribus & singularibus*. Unde sequitur *nullam speciem habere aliquid quod repugnat generi*, Ubi etiam intelligenda ea, quæ per se & necessariò conveniunt naturæ genericæ.

IV. Species suo genere posterior est natura & cognitione.

§. 1. Natura posterior, quia ut docent & Porphyrius c. 3. & Arist. 4. Top. c. 2. in prædicamentis inferiora sunt posteriora. Cognitione quoq; *distincta scilicet*, quia universalia seu communiora prius tradenda ut præcipit Arist. lib. 1. de part. animal. c. 4. aliàs idem sæpius tautologicè esset repetendum.

§. 2. Intelligendus canon de *rebus terminis generis & speciei substratis*, non vero de terminis hisce *quatenus notiones secundæ*. 2. De cognitione speciei *distincta* non de confusa & indistincta: dicit namq; alicubi Arist. *speciem prius cognosci quam genus*.

V. Individua primario non considerantur in disciplinis.

§. 1. Præcipit hoc Arist. 2. Rhet. c. 2. *ἕδμεία νῆχρη ἀνωτέρι τὸ καὶ εὐαγοῦ*. Rationem addit, quia sunt infinita, caduca, corruptibilia & inconstantia; disciplinæ au-

tem utpote habitus intellectus, amant ver-
fari circa universalialia.

§. 2. Intelligendum axioma de singularib9
in *actu exercito*, quomodo non nisi exem-
pli aut inductionis causa, docente Fonseca,
in disciplinis aliquando considerantur, *non*
de actu signato, sic namq; & Metaph. &
Logica de iis rectè agit. 2. De Individuis
corruptibilibus & caducis, de incorrupti-
bilibus non.

VI. Individui est existentia.

§. Nam ut inquit Boëthius: *omne quod*
est, eo ipso quod est singulare est. Procedit
canon 1. non tantum de individuis *substan-*
tialibus sed & de *accidentalibus*: licet enim
potiorem habeant existendi modum *illa*,
revera tamen existunt etiam *accidentia*.
Inexistere præsupponit *tò* existere. 2. Acci-
piendus canon de *existentia per se, comple-*
ta & totali, non de incompleta, partiali &
per aliud. Universalialia itaq; separatim non
existunt, sed in singularibus. Entibus in-
completis quidem non nego existentiam,
hic tamen sermo est de eâ quæ competit In-
dividuis Logicis completâ scilicet.

VII. Individuum est incommunicabile.

§. Ratio est, nam non habet amplius a-
liquid infra se cui se potest communicare.

Scien-

Sciendum autem individuo non denegari hic communicationem 1. κατ' ἀλλοπείωσιν
 neq; 2. κατὰ συνεκδοχὴν. neq; 3. κατὰ πει-
 ριχώρησιν, neq; 4. κατὰ μετάδοσιν Sed tan-
 rummodo communicationem κατὰ μέθεξιν
 juxta essentialem participationem, qua ali-
 quid commune est pluribus inferioribus,
 ut in illis divisim possit multiplicari. *Et
 tantum de Prædicamentis in genere, nec
 non prædicamentorum gradibus.*

CAP IV.

DE SUBSTANTIA,

ET IN

GENERE DE ACCIDENTIBUS.

THESIS I.

Substantia est Ens per se subsistens,
 finitum & completum.

Ἐκθεσις.

§. 1. In frontispicio hujus capituli, à ple-
 risq; talis vel huic similitis proponi solet
 Prædicamenti substantiæ definitio: *Prædi-
 camentum substantiæ est ordo vel represen-
 tatio substantiarum per genera, species & dif-
 ferentias dispositarum ad ostendendam præ-
 dicandi aptitudinem, quæ in substantijs de-*

litescit. Sed eam hic magis repetere non duxi necessarium, siquidem ex *Prædicamenti in genere* supra data *definitione*, satis liquet, quodlibet prædicamentum nihil esse aliud quam repræsentationem rerum sub eodem summo genere contentarum, factam per *gradus, genera species & differentias*; potius itaq; hic mox inquirendum, *quid sit substantia & quibus proprietatibus* à reliquis entium generibus dignoscatur. Unde apparet quid sit discriminis inter *prædicamentum substantiæ & ipsam substantiam*.

§. 2. Propositum Theorema definitivum absolvitur *subjecto & predicato*, de quorum *utroq;* pauca notanda. Circa *prædictum* scilicet, nota 1. *Etymologiam*. vocem substantiæ derivat Aug. à *subsistendo*; Zab. & Fonseca, à *substando*: alij à *sustinando*. Posteriores duæ notationes competunt *substantiæ* tantum *Logicæ*, quæ accidentibus substat, eaq; subjective sustinet. Prima vero substantiæ etiam *præcise* tali, *Metaphysicæ*. 2. *Homonymiam*. Accipitur vox substantiæ 1. *Philologicè* denotatq; vel (α) *opes*, seu possessionem quo sensu dicimus substantiam inter hæredes dividendam; vel (β) *ordinarium* aliquod salarium, quo sensu extra illud alicui oblata dicuntur accidentia, unde *ἁξίδοξον*: *Accidentia sunt præ-*

CAP. IV. SECTIO I. THEOREM. 133
præstantiora substantiis. vel (γ) Sedimentum, ut apud Medicos. II. *Philosophice* ubi
 (α) *late & Generaliter Ens* seu Essentiam significat; quia græcorum *ἐσία* & substantiam & essentiam denotat. (β) *Stricte, subjectum*, quomodo omne id quod adjunctum est, dicitur substantia, etiamsi sit accidens. (γ) *adequate* pro ente per se subsistente. Quo sensu vicissim in *duplici* est differentia; vel enim est substantia *Metaphysica*, quomodo præscindit à substantia finita & infinita, completa & incompleta; vel *Logica*, restringiturq; ad eas substantias quæ directe sunt in prædicamento, quales sunt completæ & finitæ, quo sensu hic definitur.

§. 3. *Prædicatum est definitio ipsa* seu potius descriptio, genus namq; summum est substantia, & proinde perfecte non potest definiri. *Generis* loco ponitur *Ens*, quod tamen accuratè loquendo generis notionem non recipit, sed conceptus duntaxat latior, qui de substantia & accidente *intrinsece & οὐνοῦμως* dicitur, *analogice* tamen in ordine ad prius & posterius. *Differentie* conceptus exprimitur (α) per *Tò per se subsistere*, quâ ratione substantia ab accidente adæquatè differt; Substantiæ namq;

proprius character est *αὐτῶν ὑπαρξία* h. e. *Subsistentia*, cui opponitur *ἐν ὑπαρξία*, h. e. *inherentia*, quæ accidentibus competit omnibus & solis. Ubi porro sciendum, quod *ᾧ* per se subsistere seu substantia hic loci non sumatur *specialiter*, pro subsistendi modo ultimato, qua ratione v. g. ignis in ferro ignito, sal in aqua salta, licet substantiæ, per se non subsistunt sed in subsistentia communicata; sed *generaliter*, quo sensu subsistere nihil aliud notat, quam in existendo non dependere à subjecto inhætionis, & non esse in alio eo modo quo accidentia insunt suis subjectis substantiis, & ab illis dependent: In subjecto autem esse dicitur id, quod alicui 1. *Inest*. 2. *non est tamen illius pars* 3. *omnino esse non potest nisi in illa re*. 4. *Nec constituit unum per se cum eo cui inest*, quæ omnia accidentibus competunt quæ sunt in subjecto, substantiis vero non.

§. 4. In data descriptione porro ulterioris determinationis causa adduntur verba *finitum & completum*, quæ substantiam *Metaphysicam à Logicâ* discriminant: substantia namq; infinita propter eminentissimam perfectionem, incompleta vero propter defectum directè in Prædicamento locari non possunt.

THESES. II.

Substantia est vel prima vel secunda. Prima est quæ de subiecto nullo dicitur, & est individuum substantiale; secunda vero quæ de subiecto prædicatur.

Ἐκθεσις.

§. 1. Hæc est divisio substantiæ *Logica*, quæ tamen non est generis in species, sed fundatur in *diversa ratione subsistendi utriusq;*, unde sequitur etiam *diversa ratio prædicandi*, secundum quam hic diversimode describuntur; utraq; quidem substantia subsistit eeu modo in thesi superiori expositum, *inequalitèr* tamen & analogice, Prima *κυρίως, πρώτως καὶ μάλιστα* ut loquitur Philosophus h. e. primario & immeditate, diciturq; alio nomine *substantia singularis*: secunda vero secundario & mediante substantia singulari seu prima, vocatur aliàs *substantia universalis*.

§. 2. Per substantiam primam hic 1. non intelligitur ea, *quæ à nulla alia causa existit*, quomodo solus Deus est substantia prima, creaturæ secundæ. Neq; 2. ea quæ *suprema est in serie substantiarum*. Sed 3.

substantia singularis & in serie substantiæ
ultima & infima; hæc dicitur prima quo-
ad statum *subsistentiæ*, quia primò subsistit
& sensibus nostris obviam fit, & qua sub-
lata de secundis nihil est reliquum, non si
statum attendas *essentiæ* nam sic secunda
prior est. Ultimo hoc quoq; observan-
dum, substantiam primam Logicam & sub-
stantiam singularem per omnia non esse
voces æquipollentes; omnis quidem sub-
stantia prima est substantia singularis, sed
non versa vice.

T H E S. III.

Seriem Prædicamenti substantiæ per
genera, species & differentias usq; ad
individua sequens diagramma com-
plectitur.

Sub- stan- tia fi- nita est vel	Immateris alis ut Spi- ritu qui vel	Absolutus á materia ut angelus	{	Bonus, ut Gabriel
				Malus, ut Beelzebub.

vel determinatus ad materiam
ut anima separata v. g. anima
Lazari, Epulonis, &c.

Materialis
ut corpus
idq; vel

Simplex

absolutè ut aqua supra
cœlest. cœlum, 4. Ele-
menta.

Respectis
vs vel ut
Stellæ

Fixæ Perseus,
Cepheus Ari-
es, Taurus,
Erraticæ ut ♃
♄, ♀, ☉, ♁, ♀

Inanimas
tum ut

Lapides Porosi
Solidi.
Gemmæ.

Mixtum

Minera-
lia.

Metalla, ut aus-
rum argentum
Mineralia mes-
dia ut creta,
calx, terra
lemnia &c.

vegetas

Herba

Alimētosa
ut triticum
Medica-
mentosa.
Mixta.
Neutra.

Frutex

Arbor

Infrugifera
frugifera

Ratio-
nale ut

ut malus
Pyrus.

homo

Volatile
Natatile

Irratis-
onale.

Gressile
Reptile.

Sentiens

Series Prædicamenti substantiæ multo prolixius potuisset representari, ceu fecerunt egregie Keck. & Jac. Verenberg. in Tab. Prædicamentalibus ad quos prolixiorẽ substantiarum tabellam videre cupientem remitto. *Hæc de substantia.*

THESIS IV.

Accidens est Ens substantiæ inhærens eamq; extraessentialiter afficiens.

Ἐκθεσις.

§. I. Quantum ad propositionis *subje-ctum*, sciendum vocem accidentis à Philosophis varie usurpari, modo enim significat idem quod *contingens & fortuitum*, modo *extraordinarium & incertum* aliquando idem quod *adjunctum*. Præcipuè vero vox accidentis ratione nominis distinguitur in *Prædicabile & prædicamentale*; Ubi per accidens prædicabile intelligunt omne illud quod *non essentialiter sed accidentaliter* de subiecto prædicatur, sive res illa quæ prædicatur substantia sit sive accidens, unde etiam apud Peripateticos definitur secundum Arist. 1. Top. 5, quod *possit abesse vel adesse subiecto*, addit Porph. *sine subiecti interitu*. Prædicamentale autem accidens, quod substantiâ fulcitur sine qua existere nõ potest,

potest, & qua cum universam entis latitudinem exhaurit; tale est illud quod in Thesi hac describitur, & de quo impræsentiarum sermo est.

§. 2. *Prædicatum involvit conceptum descriptionis latiore & strictiore.* vicem generis sustinet *Ens*, quod tamen genus accurate loquendo non est, ceu supra monitum ad Thes. I. §. 3. In conceptu *strictiore ratio formalis & proprius character accidentium exprimitur per τὸ inhærere & extraessentialiter afficere.* *τὸ inhærere* potest hic exponi tum *negative* quomodo idem significat, ac non per se subsistere, ut sicut solæ substantiæ per se subsistunt, licet non semper *subsistentia propria & ultimata*, ita accidentium est inhærere; tum *affirmative*, sumiturq; sic *τὸ inhærere latè* ut notet omnem inessendi modum, sive *strictè & rigorosè* quomodo quantitas & qualitas inhærent sive quocunq; adessendi modo, sicut accidentia quædam tantum adhærent & circumstant vel quocunq; modo afficiunt. unde sequitur accidens non posse existere sine suo subjecto: Sublata itaq; quocunq; modo substantia, pereunt etiam ejus accidentia. per *τὸ extraessentialiter afficere*, accidens à modis substantialibus discernitur.

THESIS V.

Accidens est vel Primarium quod vicissim aut absolutum, ut Quantitas & Qualitas; aut respectivum ut Relatio; aut mixtum ut Actio & Passio: vel Secundarium, ut, Quando, Ubi, Situs, Habitus.

Exθεσις.

§. 1. Accidentis hanc divisionem ut *dichotomiae* commodius includerent D. J. M. & D. Scharff. actionem & Passionem accidentibus secundarijs accensuere; quæ tamen primarijs annumeravit D. Calov. quem titulum eodem jure retinent quo relatio. *Mixta* accidentia vocantur actio & Passio, quia aliquid commune habent cum *absolutis*, aliquid cum *relativo*; esse ipsorum est referri ad aliud, non tamen tanquam ad *terminum* instar relatorum, sed ad *subiectum externum*. Postrema hæc quatuor accidentia secundaria mixta quoq; dici non repugno.

SECTIO II. ELENCHTICA.

QUESTIO I.

An substantia sit in subiecto? N.

§. 1. Præsciendum 1. Quæstionem intel-
ligi

ligi tam de *substantia incompleta quam completa*. 2. *Subiectum* intelligendum *ὀντιζέως* & *inherentie* non vero *predicationis*. 3. *Distincta sunt esse in alio, & esse in alio tanquam subiecto*. Prius multifariam dicitur utpote 1. *Pars in toto*. 2. *Totum in partibus*. 3. *ut species in genere* 4. *ut genus in speciebus*. 5. *ut forma in materia* 6. *ut res locata in loco seu in ubi*. 7. *ut effectum in causa*. Sed ut res sit in alio tanquam in subiecto; requiruntur tria ista requisita supra thes. 1. §. 3. h. c. indigitata.

§. 2. Quibus præsuppositis facilis ad questionem est responsio, scilicet *nullam substantiam esse in subiecto*; nam substantia omnis per se subsistit, accidentia vero inhaerent & in subiecto sunt.

§. 3. Atq; ex his satis patet quid sit respondendum, si quis objiciat. *Partem substantialem inesse suo toti, formam materiae; locatum esse in loco, contentum in continente*, ut aurum in loculo, vinum in dolio &c. quæ exempla videntur evincere etiam substantiam esse in subiecto. Respondendum nempe, *accidentalem* quidem in his dari *unionem* unius substantiæ ad aliam, quæ qualemcunq; infert in existentiam, non tamen *inherentiam talem*, quâ unum inhaeret

ret alteri ut subjecto, idq; propter defectum requisitorum; nam v.g. forma licet insit materiæ, cum ea tamen constituit unum perse. Aurum utut sit in loculo, potest tamen esse etiam extra loculum & alibi. & sic de cæteris. Non itaq; repugnat substantiæ esse in alia substantia 1. συλληπτικῶς ut loquuntur: ut aqua in spongia, vinum in poculo: Sanguis in venis; cibus in ventriculo. 2. ὡσαυχρηστικῶς; ut annulus in digito nix in pariete. 3. ὡειχωρηστικῶς ut anima in corpore, licet non possit inesse subjecto ἐνυπαρξεί.

QUÆSTIO II.

An omnis substantia habeat accidentia?

§. 1. Si quæstio sit intelligenda de substantia in *ultima abstractione* & *precise* sumpta, utiq; erit neganda: Deus enim vere est substantia, in quem tamen nulla cadunt accidentia, obstante summa ejus simplicitate, summaq; perfectione, quæ non est indiga alicujus perfectionis, quam conferunt creaturis accidentia.

§. 2. De substantia vero finita & creatam immateriali quam materiali, completa & incompleta quæstio hæc omnino affirmant-

Nullum foret discrimen acci-
dentium si nihil imperium

potest; *ordinarie* vero à substantijs sustinentur.

SECTIO III. AXIOMAT.

AXIOMA I.

Substantiæ inter se non sunt contrariæ.

§. 1. Habet hunc canonem Arist. lib. Cat. cap. 5. aliàs ita solet efferri, eodem sensu: *substantiæ nihil est contrarium*. Ratio, quia substantiæ sunt subjecta contrariorum, contrarietas itaq; omnis ex qualitatibus contrarijs.

§. 2. Competit hæc proprietas 1. Substantijs *omnibus* sed non *solis*, nam nec quantitas quantitati contraria. Vera est 2. de substantijs *per se & ratione sua nature* qua substantiæ sunt, non quatenus accidentibus sunt vestitæ. 3. Non de contrarietate *sumta generaliter pro qualibet oppositione, sed specialiter* pro eâ, quæ intercedit inter adversa, quorum unum è subjecto expellit alterum. Quod itaq; admirabilis in mundo reperiatur antipathia & contrarietas rerum, scil. quod lupus ovi, felis muri, canis feli vultur gallinæ, vitis brassicæ, ignis aquæ contrarietur non ipsis substantijs sed accidentibus contrarijs adscribendum.

§. 3. Scheibl. lib. Sent. Exerc. 4. Ax. 6. perivasus à Ramo *duo* ponit contrariorum genera: *alia* quidem *in* *subjecto* ut calor & frigus; *alia* vero *subjecta* ipsa, ut homo & brutum: vel ut loquitur Ramus, *Tò Rationale & Irrationale*, quæ sunt contrariæ differentię ejusdem generis. Sed isto effugio non fuit opus: nam contrarietas hic non significat ejusmodi distantiam, qua duo termini sub eodem proximo genere contrariantur, ut homo & brutum: sed pugnam eorum quæ non saltem sub eodem genere sunt, sed etiam successive *eidem* *subjecto* insunt, unde se mutuo expellunt. †

II. Substantia eadem numero est susceptibilis contrariorum.

§. Ratio est, quia substantia est illud subjectum, in quo fit talis contrariorum permutatio. valet canon 1. de substantia *creata & finita*, non vero de increata & infinita. 2. in *sensu* *diviso* seu de *diverso* *tempore*, non in sensu composito & simul, sic enim non possunt recipi. 3. *Cum* *conditione* *capacitatis*, si substantia sit capax contrariorum; hinc cœlum nec album est nec nigrum. 4. *cum* *mutatione* *substantie*, non quidem essentiali sed *accidentali*. 4. de *contrarijs* *separabilibus* & *extrinsecis*, non de ijs quorum alterũ

naturam inest & separari non potest; hinc ignis non recipit frigus. 6. De receptione contrariorum non quidem semper *actu*, sufficit ut *possit* recipere.

III. Substantia non potest intendi & remitti.

§. 1. L. Cat. c. 5. Aristoteles ita effert hoc axioma: *Substantia non recipit magis & minus*. Sed 1. Met. c. 6. sic: ὄντα, μῦθησιν ἕξ τῶν ἀειδμῶν, i. e. *Essentia sunt sicut numeri*. Ratio in conspectu est: nam in substantia non datur latitudo & amissio graduum, sed consistit in indivisibili. Sensus canonis est: Prædicata substantialia non intenduntur in una & remittuntur in altera: sunt enim in omnibus æqualiter.

§. 2. Valet itaq; canon 1. de *esse substantiali*, quatenus tale est, non *ratione qualitatum*. 2. De substantia considerata *ratione essentia*, non ratione modi subsistendi. 3. De intensione & remissione in *rei natura*, non vero in cognitione nostra. 4. Potest substantia dici intendi & remitti cum *variatione speciei*, non vero sine hac variatione; exemplum hujus rei habes in elementis & eorum formis, quæ remissæ & castigatæ sunt in mixto.

§. 4. Nota: dum ita effertur canon: *substan-*

stantia non recipit magis & minus, sciendum, non æquipollere Tò magis & minus cum τὸ majus & minus: nam posterius involvit quantitatem, v. g. Goliath non erat magis homo quam David, erat tamen major homo, quippe cujus altitudo erat cubitorum 6. & palmi 1. Sam. 17: 4.

IV. Destructis substantiis primis nihil manet reliquum.

§. Tradidit hanc quoq; regulam Aristot. l. cat. 15. Ratio est, quia substantiæ primæ *saltem* sunt non tantum *accidentium* sed & *substantiarum secundarum*. Intellige canonem de *substantiis in tota sua latitudine*, & quoad omnia non quoad aliqua saltem individua: Sublato namq; uno vel pluribus individuis, natura & perfectiones speciei in reliquis possunt esse superstitres.

V. Accidens natura & cognitione est posterius substantia.

§. 1. Habet hunc Canonem Arist. 3. Met. c. 1. Rat. quia accidens est effectum substantiæ. Natura quidem posterius est substantiæ, quia à substantia dependet. Cognitione etiam, nam definitur eum *accidens* subjecti, quod est substantia.

§. 2. Observa verum esse axioma de notitia *distincta* non semper confusa, vel de

notitia, qua quid notius est *Φύσει* & secundum se, non κατ' ἑμᾶς seu quoad nos: hoc namq; modo accidentia sunt cognita, substantiis ignotis, sed non illo modo de quo loquitur canon.

VI. Accidens unum numero, non migrat de subjecto in subjectum.

§. 1. Ratio hujus canonis est: nam ista migratio evertit naturam accidentis, cujus esse est inesse; durante enim ista migratione non inesset alicui subjecto.

§. 2. Accipe Canonem 1. de *accidente eodem numero non specie*. 2. De migratione *vera & propria* non *metaphorica*. 3. de migratione *μεταβατικῇ transitiva*, non *μεταδοτικῇ exhibitiva*. 4. de subjecto *ὑπόθεσις* non *κατηγορίας* seu prædicationis. 5. De migratione *per se* non *v. per accidens*. Ex quibus observationibus facile est respondere ad illas difficultates, quæ hic occurrere possunt.

VII. Unum numero Accidens, non potest esse in duobus subjectis.

§. 1. Ratio est, nam accidentia numerantur & multiplicantur secundum numerum suorum subjectorum; Si ergo unum accidens poneretur in pluribus subjectis, tunc esset unum & non esset unum, quod implicat.

§. 2. Dist. inter subjecta *diversa* & conjuncta seu *subordinata*. 2. Inter *inesse simul* & *successive*. 3. Inter *accidens simplex* & *aggregatum*. Aggregatum accidens secundum aliquam sui partem potest esse in hoc, secundum aliam in alio subjecto. v. g. virtus moralis quoad *actum discretivum* quo discernimus inter honestum & turpe, concernit *intellectum*, qui dicitur quid honestum vel turpe; quoad *electivum* vero & *appetitivum* est in *voluntate*, quæ tamen subjecta ultimæ non sunt *divisa*. Fidei salvificæ eadem est ratio. Non potest itaq; unum numero accidens esse in multis numero subjectis *ἀσυνδυάσις*, optime vero potest in duobus subjectis *συνδυασμένη*. vide Meisn. Phil. Sob. Sect. iv. Cap. vii. Quæst. iii.

CAP V.

DE QUANTITATE
ET QUALITATE.

SECTIO I. THEOREMATICA.

THESIS I.

Quantitas est accidens, secundum quod substantia est *extensa*.

Ἐκθεσις.

§. 1. De ordine quo tradenda sit quantitas,

tas, quo qualitas hic non multum laboro, non quidem nescius qualitatem *ordine nature* prius considerandam, quod & à nobiliori proveniat *principio* & ipsa sit quantitate *nobilior*; sed consuetum doctrinæ ordinem servare contentus, Theorematis & subjectum & prædicatum paucis tantum lineis illustrabo.

§. 2. Ad prius nota, per Quantitatem hic non intelligi 1. quantitatem *intensivam*, virtutis & perfectionis, quæ *improprie* quantitas dicitur & etiam Spiritibus competit v. g. cum Aristotelem dico maximum Philosophum, Achillem magnum ducem. Neq; 2. quantitatem *intelligibilem*, quam quidam Spiritui tribuunt, dicuntq; talem esse qua quidem Spiritus *in se* non est extensus, ab intellectu tamen tanquam extensus concipitur. Sed 3. *proprie* quantitatem molis, quæ alias *dimensiva* seu *extensiva* & *realis* dicitur, remq; extensam h. e. *partes extra partes habentem* denominat.

§. 3. *Prædicati* in Theoremate seu definitione eadem est ratio, quæ est aliorum *generum summorum*: *Generis* vicem sustinet *quò accidens*, quantitas enim non est *Eus* per se subsistens sed *inhærens*. *Conceptus strictior* quantitatis *essentiam* seu *rationem formalem* exprimit, quæ consistit in *extrinseque*.

Sed

Sed extensio est triplex: *Entitativa, Localis & Quantitativa*. vel ut alij: *Entitativa, situalis in actu & aptitudinalis*. Extensio illa entitativa, alias *quidditativa & substantialis* dicta, est qua corpus habet diversitatem partium seu partialium entitatum & à substantia corporea realiter non differt, quam impræsentiarum non intelligimus; reperitur namq; in substantia corporea etiamsi quantitas ab eadem per potentiam divinam sejungeretur. Extensio Localis & situalis *in actu* est, qua corpus *actu* commensuratur loco tan æ magnitudinis, quantus sibi in tanta magnitudine competit; qua quidem extensione corpus naturaliter est extensum: quoniam tamen *actus* hic *secundus* à substantia corporea potest separari sine implicatione contrarietatis, ceu exemplis aliquibus manifestum evadit, ideo potius dicimus formale quantitatis consistere in *extensione quantitativa aptitudinali*, quæ infert aptitudinem ad locum, seu qua corpus est aptum ut commensuretur spatio suæ magnitudini debito: Et hoc sensu quantitas jam per extensionem est definita. Unde confit essentiam quantitatis non recte poni in *mensurabilitate*, aut *divisibilitate*, siquidem hæc ipsa quantitate sunt posteriora. Daturq; quantitas quæ amplius divisibilis non

est ut in atomo. *Sed de his prolixius in disciplina transcendentali.*

THE S. II.

Quantitas est vel continua, cujus partes communi termino copulantur; vel discreta cujus partes ab invicem sunt discretæ.

Ἐκθεσις.

§. 1. Anxiè licet disquiratur à Philosophis an sit divisio hæc *equivoca in sua equivocata* an vero *analogi in sua analogata*, magnaq; pars contendat, numerum qui quantitas est discreta, solum nomen participare quantitatis, quia non est Ens per se unum sed tantum per aggregationem; cum Calov. tamen alijsq; sana ratione asserere licet, hanc divisionem esse generis analogi in species analogas. Idq; 1. Quia non tantum nomen, sed & *definitio quantitatis* competit numero *analogicè*: per numerum enim enim res dicitur *extensa secundum multitudinem*. 2. Quia adjunctum proprium quantitatis *divisibilitas* competit etiam discretæ; & sicut quantitas continua minima amplius non potest dividi, ita nec discreta. 3. Quia quantitas in genere constituitur objectum disciplinæ alicujus Philosophicæ

sophicæ scil. Matheſeos, quod ipsum indicat quantitatem prout abſtrahit à continua & diſcreta, *unum gignere conceptum* licet non univocum, *analogum* tamen, ideoq; non eſſe æquivocum.

§. 2. Hoc ut firmiter tibi perſuaſum habeas, ſcias *numerum* alium eſſe *numeratum*, *materialem & phyſicum*, qui rebus ipſis eſt applicatus & citra controverſiam eſt ens per accidens; ut duo homines, tres leones; *alium Numerantem*, *Formalem & Arithmeticum*, ipſa ſcilicet unitatum collectio & numerus in abſtracto conſideratus, quem intelligi volumus cum numerus ſpecies quantitatis dicitur. Hac de controverſia vide ſi placet plura apud Svaretz. Diſp. 41. Sect. 1.

§. 3. *Quantitas continua* dicitur alias *magnitudo*, ſi *absolute* ſumatur: nam magnum quatenus dicit reſpectum ad parvum ad prædicamentum *Relationis* pertinet, alias *magnitudo parva* etiam eſt *magnitudo*. *Communi termino copulari* nihil eſt aliud, quam partes ita cohærere, ut partis unius initium alterius finis ſit, extramaq; in uno puncto indiviſibili concurrant. *Termini* vero quantitatis ſunt *tres*; *inchoans*, *finiens* & *communis* ita dictus quod utriq; parti ſit communis *unam finiendo alteram inchoan-*

do. Hinc dispalescit differentia inter *continuum* & *contiguum*; illud ens per se est quia uno termino cohaeret: hoc autem Ens per accidens quia partibus copulatur diversis. v. g. si lapis lapidi, assiet assieri superimponatur.

§. 4. *Quantitas discreta* dicitur aliàs *multitudo*, non quidem *respective* prout paucitatem respicit, sic relativum quid est, sed *absolute*. *Discreta* dicitur hæc quantitas, quia terminum non habet communem quo copulatur, sed eo quidem respectu partes habet separatas.

THE S. III.

Quantitatem continuam absolvunt *linea, superficies & corpus*; *discreta numerus* dicitur.

Ἐκθεσις.

§. 1. Licet non desint, qui *quing*, quantitatatis continuæ species recensent, imo quidam *Sex*, alij *Septem*, hisce tribus addendo *locum, tempus, motum & pondus*: Tres tamen esse tantummodo quantitatatis continuæ species, & reliquas illas frustra his annumerari patet singulorum naturam & proprietates paulo alitus indaganti. Nam 1. *Locus & tempus* copori non sunt internæ sicut quantitas

titas sed externæ, unde etiam in Physicis inter affectiones corporis extrinsecas ponuntur. 2. Motus non habet partes componentes ut requirit ratio quantitatis, sed tantum sibi succedentes; extensioneq; duntaxat entitativa non quantitativa extenditur. 3. Ponderus gravitatem nunc majorem nunc minorem significat estq; species non quantitatis sed qualitatis.

§. 2. Linea est quantitas, quâ in *solam longitudinem* extenditur subjectum, & est omnis latitudinis & profunditatis expert: qualis linea licet vix dabitur, siquidem ex *parte rei* trinæ dimensiones in corpore sunt conjunctæ, *formaliter* tamen una præscindenda est ab alia. aliud habet formale longitudo, aliud latitudo aliud item profunditas. Superficies est quantitas longitudinem & latitudinem habens sed profunditatis expert, cujus imaginem nobis umbræ corporum exhibent. Corpus est quantitas, quâ subjectum in longitudinem, latitudinem & profunditatem extenditur. Ubi scias non inteligi corpus physicum, quatenus materia constat & forma, sic enim spectatum corpus in prædicamento substantiæ est, sed Mathematicum quatenus trina constat dimensione & terminos habet ipsas superficies, quæ si planæ sint, *εδραι* dicuntur unde & corpus ipsum

Schema quantitatis prolixius si placet, peti potest ex ante nominato Jacob. Verenbergio in Tab. Prædic.

THESIS IV.

Qualitas est accidens substantiam finitam denominans qualem.

Ἐκθεσις.

§. 1. Vocem Qualitatis introduxit Cic. ceu ipse lib. 1. Quæst. Acad. testatur, sicut & appellationem græcam ποιότης dedisse vulgo putatur Aristot. Accipitur vox Qualitatis 1. *Essentialiter*, sicq; denotat quamvis formam qua subjectum aliquod dicitur quale, ut Arist. lib. Cat. c. 8. Hoc sensu etiam *formæ substantiales, differentie specificæ & substantiæ secundæ* qualitates dicuntur. 2. *Transcendentem*, quomodo perfectiones divinas qualitatis venire nomine asserit Calov. 3. *Accidentaliter sed in genere*, pro quovis accidente substantiæ contradistincto: hoc modo usurpavit vocem Porphyrius dicens, *accidentia omnia predicari in quale*, h. e. dicere subjecti qualitatem quandam. 4. *Accidentaliter in specie*, pro certo accidentis genere cæteris contradistincto, quæ acceptio sola hujus est loci.

§. 2. Variè à Philosophis definitur qualitas;

litas; à Thoma quod sit modus substantiæ:
 à Philipp. Mel. forma per quam est efficax;
 quibus tamen præstat hæc in thesi proposita;
 ubi vicem generis supplet accidens. Conce-
 ptum differentie voces cœteræ absolvunt.
 Ubi substantia finita dicitur qualitatis sub-
 jectum; infinitæ enim ut (propriè loquen-
 do) nulla accidentia, ita nec ulla qualitas
 competit. Præterea dicit theorema, sub-
 stantiam hæc denominari qualem, idq; vi cõ-
 jugatorum: *abstracta enim & concreta se mu-
 tuo definire solent.* ubi non intelligendum
 quodcunq; in quale prædicabile sed *prædica-
 mentale*, singulari quodam & cœteris acci-
 dentibus contradistincto modo substantiam
 afficiens.

§. 3. Hic vero notandum, non omnes
 qualitates eodem modo substantiam deno-
 minare qualem. quædam enim id faciunt
simpliciter, quædam *secundum quid*. Hic
 fundamentum est distinctionis subjecti in *ab-
 solutum & limitatum*, de qua infra in do-
 ctina Topica.

§. 4. Qualitas ut substantiam simplici-
 ter denominet, requiritur ut ei insit 1. *Satis
 intense* ut loquuntur, i. e. quoad plures gra-
 dus, unde v. g. aqua plures habens gradus
 frigoris quam caloris simpliciter calida de-
 nominari nequit. 2. *Satis extense* i. e. pro
 majori

majori subjecti parte; hinc Æthiops licet sit albus dentes, simpliciter tamen albus denominari nequit. Ubi tamen excipiendæ qualitates illæ, quæ *determinate quidem postulant aliquam totius partem, totum tamen subjectum denominant*; ut cum quis dicitur crispus à crispitudine duntaxat capillorum.

3. *Satis protense* i. e. non raro sed communiter & cum notabili aliqua temporis differentia: itaq; homo ut plurimum pallidus, si ruborem ob verecundiam contrahat simpliciter pallidus denominari nequit: Excipiuntur tamen qualitates sua natura tales, ut diu durare non possint, v. g. sonus, et si citò transeat, subjectum tamen sonans simpliciter denominat; quia non habet alium essendi modum, quam eum qui subito est transiens. Hisce observatis introductus est canon: *Denominatio fiet à potiori.*

§. 5. Ultimo hic notandum, qualitates quasdam *proprio nomine concreto* denominare substantiam, v. g. calor calidam lux lucidam, justus justam: quædam vero vel *circumscriptivo vel alio communi nomine*: v. g. species leonis recepta ab intellectu, eum non denominat leoninum, nec species equi in oculo recepta oculum equinum, sed specie equi vel leonis informatum.

THESIS V.

Species qualitatis sunt quatuor: 1. Habitus & Dispositio. 2. Potentia & impotentia naturalis. 3. Patibilis qualitas & passio. 4. Forma & figura.

Εκθεσις.
 Divisionem hanc proponit Arist. l. Cat. c. 8. de qua nota Tria. 1. *Sufficientiam*. Quam aliter probare conatus est Simplicius valiter Suarez. Hic vero specierum qualitatis numerus non aliunde firmiter probari potest quam à *posteriori*: siquidem nulla datur qualitas, quæ non ad aliquam harum refertur queat. Licet itaq; Aristoteles bina cuiq; speciei assignavit nomina, exinde tamen tot qualitatis species constituendas non voluit, ceu frustra contendunt, sed per duo ista nomina indicare voluit ejusdem speciei *diversos gradus*, ut in prioribus duabus speciebus: vel *aliquam accidentalem differentiam*, seu in duabus posterioribus.

§. 2. II. *Distinctionem*. Existimant pluri mi inter quos est Timplerus, absurde fati, has qualitatis species vel plane nō, vel saltem formaliter à se invicem differre, persuasi nonnullis Aristot. exemplis & locutionibus quibus in Cat. lib. *ἐν πλάτῃ* loquendo usus est.

JUVENI

Multis mihi jam annis apprime dilecto,
 Dn. ISRAELI DYNÆSIO,
 Egregie Publiceque Disputaturo:

*Uc Logicam resonare docet DYNÆSIUS antris
 Castalidum; Musa per juga montis eunt;
 Applaudunt cœptis; Parnasso gaudia Sacro
 Gratantur faciles atq; risere Deæ.*

*Vixere, & quondam noster DYNÆSIUS hisce
 Excultus studijs, digna brabea feret.*

Gratulabundus adplausit

L. Mq;

JACOB. FLACHSENIUS.

Præstantissime Dn. ISRAEL DYNÆSI,
Amice per dilectè salutem

QVanto studio quantaq; adfuitate, o-
 ni tempore postquam in numerum stu-
 diosorum receptus es, virtuti ac bonarum
 artium studijs invigilaveras, specimina
 tua varia, tam publica quam privata,
 etiam me tacente abundè testantur, in-
 ter quæ haud postremum meretur locum,
 exercitium hoc præfens, sub præclarissimo
 Dn. Logices Professore susceptum. Perge
 gitur quo cœpisti modo, ingenium tuum
 validum, scripta doctissimorum viro-
 rum sedulo pervolvendo excolere, sic brevi tibi
 ætatis exantlatorum laborum dulcissimus im-
 mine-

minebit, qui ut feliciter contingat, calidissimo atq; piissimo voto exopto.

Festina licet manu, fraterno tamen affectu apposuit
Tuus

JOHANNES L. BROCHMANN

Præstantissimo Domino DYNÆSIO,

ANte aliquot septimanas in signe in studio Antiquitatum dedisti specimen ingenij tuis. Nunc verò sub Præsidente præclarissimo, præclarum ingenij factum deponere non veritutes. Nihil nunc ulterius dico: Deus omnino dirigat, ut studiorum telam probè pertexere valeas.

In fraterni amoris Symbolum
Lubens reliquit

ISAACUS BROWALLIUS

Jucundum mihi sane est audienti, te rursus in disputatione sedulo temet exercere: Specimen, non ita pridem, laudabile in Historia Ecclesiastica dedisti: Nunc vero conatus tuos in Philosophica hac exercitatione colaudo. Quis cum palam monstrat ingenium in Te elegantissimum, junctum cum haud vulgari industria; atq; ad Philosophica studia tractanda excolendum factumq; merito has dotes virtutesq; Tibi gratulor, juxtaq; precor ex animo, ut gratia divina porro adesse dignetur, quo Te patriæ præstare possis ipso opere talem, qualem nunc perpulchra tua specimen sponte. Vale

Patriæ & Amico peramandè
festinanti calamo adposuit

MAGNUS WALLENIUS Junio